

Ed. 9. Frumvarp til laga [9. mál]

um breyting á lögum nr. 75/1981, um tekjuskatt og eignarskatt, með síðari breytingum.

Flm.: Svavar Gestsson, Margrét Frímansdóttir,
Skúli Alexandersson.

1. gr.

31. gr. laganna breytist þannig:

3. tölul. orðist svo:

Tap á útistandandi viðskiptaskuldum á því tekjuári sem skuld er sannanlega töpuð. Útistandandi viðskiptaskuldir, sbr. 2. mgr. 5. tölul. 74. gr., er heimilt að færa niður um allt að 4% á árinu 1988, um allt að 3% á árinu 1989 og um allt að 1% á árinu 1990, en þá falli heimildir samkvæmt þessum tölul. niður.

4. tölul. orðist svo:

Matsverð vörubirgða í lok reikningsárs, sbr. 4. tölul. 74. gr., er heimilt að færa niður um allt að 7% 1987, 4% 1988 og 2% 1989, en þaðan í frá fellur þessi heimild niður. Þá upphæð, sem fæst samkvæmt fyrri málslíð, má draga frá skattskyldum tekjum.

11. tölul. 31. gr. (um tillög í fjárfestingarsjóð) falli niður.

Við bætist nýr tölul. er orðist svo:

Heimilt er framleiðslufyrirtæki annað hvert ár að draga frá hagnaði allt að 5% vegna rannsóknar- og þróunarstarfs á vegum fyrirtækisins. Skal ríkisskattstjóri gefa út reglur um framkvæmd þessa ákvæðis að höfðu samráði við Rannsóknaráð ríkisins.

2. gr.

38. gr. laganna breytist sem hér segir:

Í stað „10%“ í 1. og 2. tölul. komi: 8%.

Í stað „15%“ í 3 tölul. komi: 12%.

Í stað „20%“ í 4. og 7. tölul. komi: 15%.

3. gr.

Við 52. gr. laganna bætast nýir tölul. sem orðist svo:

4. Persónulega eyðslu forráðamanna fyrirtækis eða starfsmanna þess er óheimilt að telja til rekstrarkostnaðar. Skal ríkisskattstjóri gefa út reglur árlega um takmörk samkvæmt þessum tölulíð.
5. Risnu má ekki telja til rekstrarkostnaðar nema hún sé sannanlega í þágu fyrirtækisins. Ríkisskattstjóri setur reglur um risnukostnað fyrirtækja eftir stærð þeirra og veltu og með hliðsjón af markaðsstöðu fyrirtækjanna. Við ákvörðun sína skal ríkisskattstjóri gæta þess sérstaklega að persónuleg eyðsla forráðamanna fyrirtækis eða starfsmanna þess færist aldrei á kostnað fyrirtækisins.

4. gr.

54. gr., 55. gr. A og 55. gr. B falli brott.

5. gr.

Síðari mgr. 5. tölul. 74. gr. laganna orðist svo:

Útistandandi skuldir skal telja til eignar á nafnverði að viðbættum áföllnum vöxtum og verðbótum á höfuðstól í lok reikningsárs nema sannað sé að þær séu minna virði. Frá þannig töldu verði útistandandi skulda er þó heimilt að draga allt að 4% 1988, 3% 1989 og 1% 1990 og mynda með því mótreikning fyrir skuldum sem kunna að tapast. Útistandandi viðskiptaskuldir í þessu sambandi teljast kröfur sem stofnast vegna sölu á vörum og þjónustu og falla í gjalddaga innan eins árs frá því til þeirra var stofnað.

6. gr.

Við 92. gr. laganna bætist ný mgr. sem orðist svo:

Framtalsskyldur einstaklingur samkvæmt þessari grein getur heimilað skattyfirvöldum að ganga að öllu leyti frá framtali sínu og skattlagningu samkvæmt upplýsingum sem skattyfirvöld afla sér frá opinberum aðilum, bönkum, sparisjóðum, lífeyrissjóðum eða öðrum aðilum sem skattstofurnar meta gilda. Skal þá framteljandinn útfylla eyðublað sem skattstjórinn útbýr og sendir með framtalseyðublaði. Þegar skattstofan hefur síðan unnið framtal einstaklingsins samkvæmt þessari málsgrein og öðrum ákvæðum þessara laga skal skattstofan senda skattgreiðanda útfyllt framtalsafrit. Getur þá viðkomandi gert athugasemdir ef hann telur ástæðu til, enda berist þær innan mánaðar frá því að skattstofan sendi honum framtalsafritið. Berist engar athugasemdir telst framtalið eins og skattstofan gekk frá því samkvæmt afriti endanlegt og fullfrágengið framtal. Með framtalsafritinu skal skattstofan senda áætlaða álagningu skatta. Endanleg álagning telst þó ekki frágengin fyrr en síðar samkvæmt álagningarseðli skattstofu.

7. gr.

Við 92. gr. laganna bætist enn ný mgr. sem orðist svo:

Allir sem taka fé á leigu gegn gjaldi eða stunda viðskipti með fjármuni og skuldabréf, hvort sem um er að ræða banka, sparisjóði, verðbréfamíðlara, fasteignasala eða aðra skylda aðila, samkvæmt nánari skilgreiningu ríkisskattstjóra, skulu ótilkvaddir senda skattstjóra eða umboðsmanni hans skýrslu um greiðslur fyrir fjármuni í hvaða mynd sem er. Hér er átt við vaxtatekjur og vaxtagjöld, verðbætur á skuldir og innstæður, dráttarvexti, innheimtu-kostnað, afföll eða annars konar greiðslur fyrir fjármuni sem þessir aðilar lána eða taka á móti eða þjónustugjöld þessara stofnana.

Hver stofnun skal tilgreina nafn, heimilisfang og nafnnúmer einstaklings eða fyrirtækis og heildarviðskipti við stofnunina og allt það annað sem ríkisskattstjóri kann að ákveða að nauðsynlegt sé til þess að fá tæmandi upplýsingar um viðskipti einstaklinga og fyrirtækja samkvæmt þessari málsgrein.

8. gr.

Á eftir 2. mgr. 102. gr. laganna komi ný mgr. sem orðist svo:

Skattrannsóknarstjóri skal á hverju ári láta fara fram rannsókn á bókhaldi og skattskilum a.m.k. 100 fyrirtækja sem ákveðin verða samkvæmt útdrætti á nöfnum þeirra. Stuðlað skal að því að fyrirtæki og einstaklingar með rekstur geti gengið að því vísu að skattskil þeirra verði rannsökuð reglulega.

9. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Meginefni frumvarps þessa er sem hér segir:

1. Dregið úr frádráttarheimildum fyrirtækja.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir eftirfarandi breytingum á skattskilum fyrirtækja:

- að fella niður í áföngum heimildir fyrirtækja til þess að draga frá skatti 5% af matsverði vörubirgða,
- að fella niður í áföngum heimild fyrirtækja til þess að afskrifa 10% útistandandi viðskiptaskulda í árslok; haldið er inni heimild til þess að draga frá *sannanlega* tapaðar viðskiptaskuldir,
- að fella niður heimild til að draga frá skatti framlög í fjárfestingarsjóð,
- að draga úr fyrningarheimildum fyrirtækja. Eru fyrningarprósentur lækkaðar í samræmi við fyrri ákvæði skattalaga.

2. Frádráttur vegna rannsóknar- og þróunarstarfsemi.

Gert er ráð fyrir því að framleiðslufyrirtæki fái heimild til að draga frá hagnaði fyrir skatt 5% annað hvert ár vegna rannsóknar- og þróunarstarfsemi. Um þetta verður að setja strangar reglur enda er gert ráð fyrir því í greininni. Flutningsmönnum er ljóst að markatilvik geta verið erfið í þessum efnum, en þá er eðlilegt að Rannsóknaráð ríkisins meti vafaatriði eftir nánari reglum sem fjármálaráðherra setur í reglugerð að tillögum ríkisskattstjóra að fenginni umsögn Rannsóknaráðs ríkisins.

3. Ráðstafanir gegn persónulegri eyðslu á reikning fyrirtækja. — Meðferð risnufjár.

Sett eru inn ný og afgerandi ákvæði um að komið verði í veg fyrir að persónuleg eyðsla forráðamanna fyrirtækja verði flutt á reikning fyrirtækjanna og að settar verði reglur um risnu á kostnað þeirra.

4. Veruleg einföldun á framtölum einstaklinga.

Í 6. gr. er þýðingarmikið nýmæli: Þar er opnað fyrir þann möguleika að fólk geti losnað við framtöl sín um hver áramót með sérstökum heimildum til skattstofanna. Þessi grein mundi í framkvæmd auðvelda einstaklingum alla meðferð eigin skattamála. Hefur hliðstætt kerfi verið tekið upp í Danmörku með þeim afleiðingum að stór hluti skattgreiðenda sleppur við að gera framtöl með þeim hætti sem verið hefur. Greinin mundi í framkvæmd hafa í för

með sér nokkuð aukið álag á skattstofurnar, en þar á móti skapast möguleiki til þess að ljúka álagningu mun fyrr en nú er á skattstofunum á hluta framteljenda.

Verði greinin samþykkt er sjálfsagt að setja inn í frumvarpið bráðabirgðaákvæði sem opnar skattstofunum leið til þess að aðlaga starfsemi sína þessu nýmæli.

5. Árviss skattrannsókn á fjárhag 100 fyrirtækja.

Í 8. gr. er einnig nýmæli: Að skattrannsóknarstjóri skuli á hverju ári rannsaka sérstaklega samkvæmt útdrætti framtöl 100 fyrirtækja umfram þau verkefni sem skattrannsóknarstjóra berast með öðrum hætti. Skattrannsóknarstjóri hefur framkvæmt slíkar rannsóknir af og til en ekki jafnreglulega og hér er gert ráð fyrir. Er þessi tillaga flutt í beinum tengslum við frumvarp um Skattadóm og rannsókn skattsvikamála sem var flutt á síðasta þingi og verður endurflutt á yfirstandandi þingi.

6. Fjármagnstekjur allar framtalsskyldar.

Eitt veigamesta nýmæli frumvarpsins er í 7. gr. þar sem bankar og sparisjóðir og aðrar fjármunastofnanir eru skyldar að gera skattyfirvöldum grein fyrir tekjum og gjöldum af fjármagni. Hér er gerð tillaga um sömu reglu og hefur verið við lýði í Danmörku um áratugaskeið, en hún opnar leið til þess að fylgjast betur með fjármagnstekjum og gjöldum en nú er. Í þessu sambandi má benda á að í Færeyjum gegna bankarnir sama hlutverki og gjaldheimtur opinberra gjalda, þannig að þeir innheimta opinber gjöld í gegnum banka-reikninga skattgreiðenda.

Samþykkt aðalfundar miðstjórnar Alþýðubandalagsins.

Í samþykkt aðalfundar miðstjórnar Alþýðubandalagsins, sem haldinn var 7. nóvember 1986, segir svo:

- „1. Skattkerfinu verði breytt til þess að tryggja að allir leggi af mörkum til sameiginlegra þarfa landsmanna.
2. Skattleysi eignumanna, hátekjufólks og gróðafyrirtækja í gegnum háþróað net frádráttarliða og sérreglna verði afdnumið.
3. Tekjuskattskerfið verði einfaldað bæði að því er varðar framtöl og skattlagningu.
4. Frádráttarheimildum fyrirtækja og einstaklinga í rekstri verði fækkað.
5. Skattfrelsmörk einstaklinga verði hækkuð verulega.
6. Með þessu verði skattbyrði almenns launafólks minnkuð en skattar fyrirtækja auknir.
7. Komið verði á stighækkandi stóreignaskatti.
8. Tekið verði upp staðgreiðslukerfi skatta.
9. Skatteftirlit verði hert.
10. Viðurlög við skattsvikum verði látin bíta í raun.
11. Settur verði upp skattadómstóll og fyrirtæki og einstaklingar í einkarekstri sem verða uppvísir að skattsvikum missi rekstrarleyfin.“

Fyrirtækin sleppa.

Frumvarp þetta tekur á hluta þess vandamáls sem minnt er á í samþykktum Alþýðubandalagsins. Ekki er vafi á því að skattgreiðslur fyrirtækja ykjust verulega með frumvarpinu og samþykkt þess. Sýnt hefur verið fram á að fá fyrirtæki greiða skatta og mörg sleppa afar auðveldlega eins og fram kemur í kafla úr greinargerð með tillögu Ragnars Arnalds og fleiri, um skattamál, sem birt var á síðasta þingi en gerð verður grein fyrir í framsöguræðu með frumvarpi þessu.

Í þessu frumvarpi er ekki gerð tillaga um að breyta álagningarhlutföllum fyrirtækja þrátt fyrir fækkun frádráttarliða. Ástæðan er meðal annars sú að ríkisstjórn Steingríms

Hermannssonar hafði áður lækkað skattahlutfall fyrirtækja úr 65% í 50% og má ætla að tekjutap ríkisins af þessum ástæðum nemi 1987 um 300 millj. kr.

Með samþykkt þeirra tillagna, sem frumvarp þetta byggist á, má gera ráð fyrir verulegri aukningu skatttekna ríkisins af fyrirtækjum.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Um 1. tölul.

Í gildandi lögum er gert ráð fyrir því að fyrirtæki geti dregið frá tekjum um áramót 5% af útistandandi viðskiptaskuldum. Hér er gert ráð fyrir því að þessi heimild verði felld niður í áföngum og að fyrirtækin geti að loknum aðlögunartíma aðeins dregið frá sannanlega tapaðar viðskiptaskuldir.

Um 2. tölul.

Í gildandi lögum er ákvæði þess efnis að fyrirtæki geti dregið frá tekjum við skattauppgjör 10% af matsverði vörubirgða sinna. Hér er gert ráð fyrir því að heimild þessi verði felld niður í áföngum.

Um 3. tölul.

Hér er gert ráð fyrir því að heimild til þess að draga frá framlög í fjárfestingarsjóði falli niður.

Um 4. tölul.

Hér er gert ráð fyrir því að fyrirtæki hafi heimild til þess að draga frá hagnaði allt að 5% vegna rannsóknar- og þróunarstarfsemi, enda sé sannanlega um slík verkefni að ræða. Er gert ráð fyrir því að ríkisskattstjóri setji reglur í þessu efni að höfðu samráði við Rannsóknaráð ríkisins.

Um 2. gr.

Hér er gert ráð fyrir því að breyta öllum fyrningarhlutföllum gildandi laga sem hér segir:

1. Skip og skipsbúnaður breytist úr 10% í 8% á ári.
2. Loftför og fylgihlutir þeirra úr 10% í 8%.
3. Verksmiðjuvélar og hvers konar iðnaðarvélar úr 15% í 12%.
4. Vélar og tæki til jarðvinnslu og mannvirkjagerðar, bifreiðar og önnur flutningatæki, skrifstofuáhöld og skrifstofutæki, svo og annað lausafé sem ekki fellur undir 1.–3. tölul., breytist úr 20% í 15%.
5. Keyptur eignarréttur að verðmætum hugverkum og auðkennum, stofnkostnaður og aðrar eignir en um er rætt í 4. og 5. tölul. 32. gr. breytist úr 20% í 15%.

Um 3. gr.

Í 52. gr. skattalaganna eru ákvæði um það sem alls ekki má telja sem rekstrarkostnað. Hér þykir ástæða til þess að bæta við tveimur nýjum tölulíðum. Þar er í 4. tölul. gert ráð fyrir því að settar verði strangar reglur til að koma í veg fyrir að persónuleg eyðsla forráðamanna eða starfsmanna sé færð á kostnaðarliði fyrirtækjanna. Og í 5. tölul. er gert ráð fyrir því að á sama hátt verði settar reglur um risnu fyrirtækjanna. Í Finnlandi er heimild fyrirtækjanna í þessu efni að hámarki 2 prómill og má hugsa sér svipaða reglu hér, en þó verður að hafa takmörkin önnur þegar um stórfyrirtæki er að ræða. Er hér gert ráð fyrir því að ríkisskattstjóri setji um þetta almennar reglur og má í því sambandi hafa hliðsjón af reglum sem um þetta gilda í grannlöndum okkar.

Um 4. gr.

Hér er gert ráð fyrir því að öll ákvæði um fjárfestingarsjóði falli út úr skattalögum, sbr. breytingartillögu við 31. gr.

Um 5. gr.

Þessi grein er til samræmis við 1. tölul. 1. gr. þessa frumvarps.

Um 6. gr.

Með nútímataekni, tölvubyltingunni, er unnt að safna upplýsingum með auðveldari hætti en áður. Skattfyrirvöld fá — eða eiga að fá — allar upplýsingar um launagreiðslur frá atvinnurekendum. Hið sama er að segja um hvers konar lífeyrisgreiðslur. Í 7. gr. þessa frumvarps er auk þess gert ráð fyrir því að lánastofnanir sendi skattfyrirvöldum upplýsingar. Það eru því allar forsendur fyrir því að losa almenning við smásmugulega skriffinnsku á skattframtöl vegna þess að skattfyrirvöld hafa upplýsingarnar hjá sér hvort eð er. Hér er gert ráð fyrir því að fólk geti — ef það vill — heimilað skattfyrirvöldum að ganga frá framtölum og bráðabirgðaálagningu. Hafi skattfyrirvöld ekki nægilegar upplýsingar frá einstaklingunum verða þau að segja til um hvers þau óska að auki og þá verður líka að ætlast til þess að skattgreiðendur komi upplýsingum til skila til skattfyrivalda. En verulegur hluti þjóðarinnar — líklega um helmingur eða meira — hefur svo einfaldan fjárhag að skattframtöl í þeim mæli sem tíðkast hafa eru óþarfi.

Pegar atvinnurekendur koma framtalsupplýsingum — launamiðum — ekki til skila til skattfyrivalda verður að beita sérstökum viðurlögum og aðgerðum með sama hætti og nú er gert. Þá geta skattfyrirvöld ekki gengið frá framtali með þeim hætti sem greinin gerir ráð fyrir og verður þá að fara aðrar leiðir og þá þær sömu sem nú tíðkast við meðferð skattframtala og skattálagningu.

Um 7. gr.

Ekki verður hjá því komist að setja reglur um framtalsskyldu peningastofnana hvort sem þær eru á vegum ríkis eða einkaaðila. Framtalsskylda af því tagi sem gert er ráð fyrir í 7. gr. hefur tíðkast um áratugaskeið í Danmörku og hefur gefist vel. Hér er ekki hróflað við svonefndri bankaleynd. Hins vegar er nauðsynlegt að sjá til þess að upplýsingar um fjármagnstekjur eins og aðrar tekjur berist skattfyrirvöldum undanbragðalaust. Þá verður unnt að sjá hvaða greiðslur einstaklingarnir eða fyrirtækin fá frá þessum stofnunum og hvað greitt er til viðkomandi stofnana. Þetta hefur í för með sér aukna skriffinnsku hjá viðkomandi stofnunum en er engu að síður óhjákvæmilegur þáttur nútímapjóðfélags.

Í þessu frumvarpi er ekki gerð tillaga um það hvernig tekjur af fjármagni verða skattlagðar. En það er skoðun flutningsmanna að eðlilegt sé að skattleggja fjármagnstekjur umfram verðtryggingu eins og aðrar tekjur og að engin rök séu fyrir því að skattleggja fjármagnstekjur á annan hátt. Að vísu má hugsa sér að lágir raunvextir af innstæðum upp að ákveðnu marki verði skattfrjálsir í því skyni að hvetja til aukins sparnaðar. Verður það mál sérstaklega gert að umræðuefni í framsöguræðu með frumvarpi þessu.

Um 8. gr.

Í 8. gr. er gert ráð fyrir því að skattrannsóknarstjóri hafi þá skyldu að láta fara fram árlega rannsókn á framtölum 100 fyrirtækja og einstaklinga í rekstri. Með þessu móti væri skapað sterkt aðhald að fyrirtækjunum vegna þess að forráðamenn þeirra ættu það stöðugt yfir höfði sér að framtöl þeirra yrðu tekin til rannsóknar. Má telja víst að þetta fyrirkomulag skapaði svo sterkt aðhald að skattskil bötnuðu frá því sem nú er.